

לא כו' אז עת רלון כי צעת כהיה כו' תגבורת המים . וא"כ סמך גדול מכאן לדעת רבינו :

פסוק ב"א ויאמר ה' אל לבו . לא גלגל הדבר לגביא בזמן

הכוח רק ציוס לוותו . את משכ בכתובת החורה גילה אליו כי כאשר הקריב נח קרבנו עלה לרלון וגזר שלא יוסיף להכות את כל חי עכ"ל . ול"ע דברי רבינו דכלא מפורש בפסוק להלן שגם לנח אמר ד' שלא ישחית עוד כל בשר וכן הוא לשון הפסוק והקמותי כו' ולא יכרת כל בשר עוד ממני המבול ולא יהי עוד מבול לשחת הארץ .

ולומר דכוונתו כי מאמר זה שכתוב בו לא אוסיף לקלל הוא ענין אחר . לפי פשטיות הפסוקים אינו נראה כן . ונלענ"ד פירוש הדברים לפי דברי רבינו כך היא דעתם ידוע במעשה בני אדם לא אפשר טיעושה האדם דבר או ידבר איזה דיבור אם לא שיקדים לזה מחשבה שכן רלונו לעשות או שרלונו לדבר ואחר שעלה במחשבתו לבסוף הוא עושה . והנה אמנם כי הקב"ה לית ביה חפיסא כלל והכל אחד המעשה והמחשבה והדבור עכ"ז מלינו בתורה על כבודא יתברך שמחילת עלה ברלונו לעשות כך וכך ולבסוף כחוב שכן עשה . ומעם הדבר כי השם יתעלה דיבר עמנו כפי הסגת האדם . וכן במאמר זה שאמר ד' לנח כי לא ישחית עוד כל בשר ממני המבול כפי הסגתינו בתורה הקדושה כי מחילת מחשבה ואח"כ הדיבור שאמר הקב"ה שכן יהי' ולנח לא נחלכ מפני השם רק קיוס הדברים אבל הרלון שהי' מקודם לא נחלכ לנח

בפסוקים כולם מנין ומשבון אחד . ומה שכתב המזרחי כי לדברי רבינו יתחייב שיהי' מנוחת התיבה בתוך המאה וחמשים יום דברים הללו מחוסרי הנהגה הם שהרי רבינו כתב כי מנוחת התיבה הי' באותו יום שהתחילו המים לחסור ותיקף באתו יום בפעם אחת הי' חסרון גדול עד שתוכל התיבה לנח וכו"ל מזרחי הבין מדברי רבינו כי מנוחת התיבה הי' על ידי חסרון מעט מעט ולכן הקשה כו"ל אבל הדברים נפלאים איך אפשר לומר כן כי מפורש בדברי רבינו הסיפוף סוף דבר דברי ה"א מזרחי חמוסים בכאן מאד . אמנם זאת לריק חכמי להודיע כי לדעת הרמב"ן כל המדשים הללו שבחכם היו הק"כ יום כולם היו מלאים אבל לדעת רש"י נחשבים אחד מלא ואחד חסר ובסדר עולם מפורש כי החשבון הי' לשנות החמה א"כ מכאן ראי' להרמב"ן כי לדעת רש"י אין לנו לריכים לזה ועוד מלאתי סמך לדברי רבינו מהפדר"א ובתחומא ר' לרזק אומר שנים עשר חודש עשו כל הבריות בתיבה וכי' נח עומד ומתפלל לפני הקב"ה כוליהאני מן המסגר הזה כי עיפה נפשי מריח אריות ודובים ומקיים בתחומא וע"ז נאמר על זאת יתפלל כל חסיד אליך וכן ישעי' אמר צעת רלון עניתיך ומפרש בג' רד"ל דצעת רלון ענהו זהו בשעה עשר ציוסן שהוא יום הגפת העומר ואז עת רלון שהגפתו מגין על טללים ורוחות רעים וגשמי נדבה ומיד למחרתו צי"ז חסרו המים וכן מרדכי נענה באתו היום של הגפת העומר וכל זה אפשר לפרש לדעת רבינו אבל לדעת רש"י

למח אכל למטה רביו שהוא נאמן ביחו של
 הקב"ה גינה כשם יתעלה הדברים ככויתן
 המחשבה והדבור וקיום המעשה ככל גילג
 ס' יתעלה למטה רביו ע"ה וזה כוונת
 רביו וכדברים נכונים :

קפיטל ט' פסוק ז' ואתם פרו ורבו .

מח"ה 1234567

דעת רביו
 דפרו ורבו שנאמר לגח הוא למנוה וזה
 שאמר לאדם הראשון הוא לצרכה וזה"ל
 מזרחי משיג על רביו ועי' מהרש"ל
 בסנהדרין דף ק"ט האריך בזה ומסכים
 לדעת רביו . ויש לי בזה אריכות דברים
 ויבואר להלן ק' יו"ד פסוק ע"ו בסוף
 הדיבור וזה לשון רביו ודע כי ארץ כנען
 גבולותיה מאז היחה לגוי היא ראויה
 לישראל והיא חבל נחלתם כמו שנאמר
 בסנהל עליון גוים בהפרידו בני אדם ילב
 גבולות עמים למספר בני ישראל אכל נחנה
 הקב"ה בעת הפלגה לכנען מפני היוחו
 עבד לשמור אותה לישראל כהדם שמפקיד
 נכסיו בן האדון לעבדו עד שיגדל ויזכה
 בנכסים וגם בעבד ועוד אבאר עכ"ל . לפי
 דברי רביו יוחא מה שמפורש בפסוק צפ'
 ואחחק שנתן ד' לנו בתים מלאים כל כוזב
 ולכאורה קשה איך הותר לנו לקחת ממונם
 בשלמא הארץ הותר לנו לקחת מידם כי
 הכנעני גזל הארץ מזרעו של שם כמו שמפורש
 בנ"י פסוק ו' צפ' לך אכל ממונם מפני מה
 הותר לנו והרכוש של מלרים הותר לנו כמש"כ
 המפרשים שהיו חייבים לנו שבר ששיעבדו
 אותנו ארבעת מאות שנים וכמפורש באגרת
 חלה ד' ז"א אכל הרכוש של הכנענים למה

התיר לנו הכחוש . אכל לפי דברי רביו וה"ל
 יוחא דהנה ס' מיונה אותם אפוערופס עלינו
 וכל רכושם הו' ממה שברויחו מארצנו
 שהי' בה שמן ויין לרוב והם מכרו למדינות
 אחרים והרבה להם כסף והבז וזה הי'
 שלנו ומה שאכלו עד היום שבאנו לארץ
 ישראל זה הי' שקירות אפוערופס שעסקו
 בה כמו שמתנים לארץ שליט או רביע .
 ולכן אולרותיכם שהטמינו במחילות הי'
 הכל שלנו . ואך מה שקשה לפי דברי
 רביו דניתן להם הארץ לפקדון ובחמת
 ירושה היא לנו משם בן נח שאנחנו מיוצאי
 חלציו וא"כ למה אמר בפסוק ודור רביעי
 ישובו הגה כי לא שלם עון האמורי א"כ
 אם לא חטאו הכנענים הי' הארץ לפניכם
 לעולם וזה ל"ע . ואמנם דעת רביו צפ'
 לך קפיטל ע"ו פסוק ט"ו כי אם הי'
 הכנענים עושים תשובה לא היו מותרים
 אכל היו למס עובד או יפנו להם . ולי
 הפעוט הי' נראה דאם לא היו חוטאים או
 שהיו עושים תשובה הי' מקום גם להם
 בארץ ישראל כי ארץ ישראל הוא ארץ לבי
 ומתפשטת לפי לורך יושבי' ואף שגזלו מזרעו
 של שם אפשר שחזקה מלחמה קונה להם
 וכמו שלמדו רז"ל מן וישב ממנו שבי
 דחזקה מלחמה קונה להם . ואל יקשה עלי
 דלפ"ז דחזקה מלחמה קונה להם א"כ
 לישראל במכש"כ . וא"כ למה מה
 שהארכתי לעיל לתרץ דלקחנו אולרות
 הכנענים משום דממון שלנו היא דברי אפי'
 שלהם היחה נקנה לנו מטעם חזקה מלחמה .
 אמנם זהו לא קשה ולא מירי דהנה דעת
 רביו כרמב"ן הובא בחידושי הרשב"א על

גיטין צפ' השולח דף ל"ז לחזקה מלחמה
 חינו קונה רק לנכרי ולא לישראל וכן דעת
 סראב"ד הובא שם וכן פי' הרשב"א ז"ל
 דברייהם והוא חולק עליהם יעו"ש וא"כ
 הרמב"ן לשיטתו הולכת לפירוש לפי דבריו
 דחומר לנו מעות הכנענים מטעם דברי
 ה"ס לא חי' רק אפוטרופסים על נכסיו
 וכמו שפירש רבינו ודו"ק :

מזכיר החכמה

קפיטל י"א פסוק כ"ח **הארריך** רבינו
 במעשה
 אור כשרים שם באמת"ד וזה לשונו ואל יפתה
 אוחך ר"א בקושיותיו שאומר שלא סיפר
 סכחוב זה כפלא כי עוד אחן לך טעם
 וראי' בזה וכיוצא בו. באור דבריו כי רבינו
 ז"ל צפ' ויגש ק' מ"ו פסוק י"ח כחב אשר
 הניסים הנעשים ע"י נביא או מלאך נגלה
 במלאכות השם יזכירם סכחוב והנעשים

מחליבין לעזור לדיק או לכרית רשע לא
 יזכירו בסורה ובנביאים ועוד האריך רבינו
 שם וזהו כוונתו למעיין בדברי רבינו. עוד
 כתב רבינו כי לא הזכיר הכחוב גם זה
 משום שלא ילמד להזכיר דברי החולקים
 כאשר הזכיר דברי חרטומי מלרים ולא
 נחבארו דברי אברהם עמכם כאשר נחבארו
 דברי משה רבינו בסוף כוונתו משום
 דהכותים אמרו כי צבישוף עשה אברהם
 שניצל מכבשן האש ולא ראה התורה להאריך
 בכאן כמו במשה רבינו ע"ה עם החולקים
 משום דיליאת מלרים הוא עיקר אמונתנו
 סוכרם הכחוב להאריך אבל בכאן עוד לא
 גשרם האמונה צפי כל רק יחידי סגולה
 שסתחברו עם אברהם ואינו כדאי בשבילם
 האריכות ועיין לשון רבינו כיטב וימלא כי
 כוונתו מכוון כיטב לדבריו ועי' לקמן פ' לך
 פסוק ב' :

123 4567

פרישת לך

קפיטל י"ב וי"אמר ה' אל אברם לך לך
 להגאחך ולעובדך
 ושם חעשה לגוי גדול וכאן חי חסה זוכה
 לבנים לשון רש"י. ואין לורך כי משפט
 הלשון כן וכן הגשם חלק הלך לו חלכה לי
 אל הגדולים קומו ועברו לכם את נחל זרד
 ורובם ככה. אבל רבותינו עשו מדרש במה
 שאמר הכחוב ועשית לך ארון עץ ועשית לך
 שתי חלולרות כסף בעבור שאין המלאכה

שלו וחי' ראוי שיאמר כמו שאמר במשכן
 ואת המשכן חעשה עכ"ל. כוונתו להשיג על
 רש"י שפי' דלך השני הוא מיותר ע"ז אמר
 דחינו מיותר דמשפט הכחוב כן הוא מדבר
 בכל מקום אבל מה שמצינו שדרשו רז"ל
 מילת לך דוקא במקום שכלווי חינו נוגע
 להמלצוהם בלבד רק לכל ישראל וא"כ למע
 אמר לך ע"כ לדרשה. וחמה ע"ז הר"א
 מזרחי וז' השונו ודבריו חלה תמוכים עמד
 ציני

צניני שכרי כבר מלינו בגמרא במקומות רבים שדרשו באלה הכנויים אפילו במקום שהמלאכה שלו דתניא שלהו פ' היטן ר"א אומר כשם שאין אדם יולא ידי חובתו ציו"ט דאשון של חג צולבו של חבירו דכתיב ולקחתם לכם משלכם כך אין אדם יולא ידי חובתו ציו"ט ראשון של חג צמכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות תעשה לך ועוד ילפיון מן ועשו להם ליציא דליציא גזולים פסולים ואמרו גדילים תעשה לך לשם חובך וע"ם במזרחי שהאריך מאד לתמוה על רבינו . עוד הקשה הרמ"מ דאמרינן בכ"מ כל סיכא דאיכא למידרש דרשינן :

ואוצר החכמה

1234567

כוונת רבינו שאמר אבל רבוסינו עשו מדרש במה שאמר הכתוב ועשית לך ארון עץ ועשית לך שמי חלולרות כסף בעבור שאין המלאכה שלו לצדו רק האזכרה לכל ישראל : ומעשה גלוי לעין כל כי אין החלטה לקושיית הרמ"מ דהרי כל המקומות שהביא הרמ"מ דדרשו רז"ל שם נושא אחד עם מאי דהביא רבינו וכדפירשנו . ומה שהמה הרמ"מ ז"ל דבכמה מקומות מלינו שדרשו רז"ל אפילו אם אינו מיותר זהו ודאי אמת - אבל דרך רבינו בחיבורו על הסורה לפרש עפ"י פשוטו כל זמן שאינו נוגע לסחור דעת רז"ל ולדוגמא ארשום איזה מקומות עי' לקמן פסוק י"א על מה שנאמר הנה

נח ידעתי כתב רבינו וזה לשונו והמדרש קבלה בענוה שבהם ונסמך למקרא אבל אין צורך גלל לכל הדברים כאלה וע"ם בדברי רבינו שהאריך וכן הוא במקומות רבים מחזונו זה . וסמך לדברי רבינו לאהוב את פשט הכתוב . אם אמנם שנמלא במדרש בכמה מקומות שהוכיז עומק פשט הכתוב עוד פלאתי סמך לדבריו מהחנא האלקי ר' אליעזר בר"ם בזבחים דף כ"ד ע"ב בסוגי' דכ"מ שנאמר אלצע ובכונה אינו אלא צימין שם אמר אביי הא דראצ"ר ש מפקא מדאצוב ומפקא מדרבנן דתניא ר' אלעזר בר' שמעון אומר כל מקום שנאמר אלצע בקבלה שניה בקבלה פסול בנתיבה כשר וכ"מ שנאמר אלצע בנתיבה שניה פסול בקבלה כשר וסיבן נאמר אלצע בנתיבה דכתיב ולקחת מדים כפר ונתת על קרנות המזבח באמצעך וקסבר מקרא דדרש לפניו ולא לפני פניו ולאחריו וצדור לכל מעיין שם בש"ס

ועפר חוכי תחת כפות רגלי הרמ"מ ז"ל וזכאן אין אני רואה שום קושיא על רבינו . והוא דזכו אמת דאפילו במקום שהמלאכה שלו ג"כ דרשו רז"ל את הנוכחי כמו גדילים תעשה לך וכו' אבל הוא דוקא אם המלאכה של המלצוה ולכל ישראל כמו ליציא וסוכה וכיון דהאזכרה לכל ישראל צימד למה אמר הכתוב לך והי' לכתוב תעשו ולכן דרשו רז"ל לך משלך . אבל במקום דהמלאכה של המלצוה לצד ולא שיחף את ככלל עמו או עוד אנשים שיבי' להם ג"כ המטה כמו הכא שאמר ד' לאצרים לך לך דלא נאמר אלא לאצרים זהו לא אחי לדרשה כי כן דרך הכתוב וכך לאות בכתוב לכתוב לך ובמשכן שכתוב ועשית לך ארון עץ או ועשית לך שמי חלולרות כסף שוב למצות סוכה וליציא דמשה וכל ישראל מצוים לעשות משכן וארון וכל הכלים ולכן דרשו רז"ל כנאות להם . ומעשה יבואר

ש"ס טעמו של ר"א ז"ל כי בחר
 בלשון הפסוק דב"פ ויקרא ד' פסוק ל'
 כתיב ולקח סכנו מדמה באלבטו ונתן ופי'
 ר"א דאלבטו קאי על ולקח דונתן הוא
 מילתא דב"ע ונתן על קרנות המזבח אבל
 דב"פ כמילוחים כתיב ולקחת מדם הפר
 ונתת באלבטך שם פשטות הכתוב דבאלבטך
 קאי על סחן ולכן אמר ר' אלעזר דשם
 קאי על ונתת וכן מלאתי בחום חולין דף
 קי"ד ע"ב חום ד"ה או באמס"ד דברי
 דוכו טעמו של ר"א ז"ל וזה לשון החום'
 וכוונתם כ"ד דפליגי תנאים כו' היינו
 טעמי' דפשטא דקרא משמע טפי חלקיחה
 דלקמי' ואשכחן בדוכתא אחרינא ולקחת
 מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באלבטך
 דכוי אלבט האטיב וחדות לר' שכוונתי
 לדבריכם הקדושים וצנוף דברי החום' יש
 לי הכוונה דברים ומבואר אללי במקום
 אחר כלל הדברים דרבינו בחר במקומות
 רבים בפשט הכתוב ועי' דברי רבינו דב"פ
 נח על פסוק ונתת התיבה :

מוצד החכמה

קפיטל י"ג פ' י"ג באמצע דברי רבינו

1234567

כי בן בחוב
 קום סתכלך בארץ לארבה ולרחבה יתכן
 שבי' זה ברצונו אמר לו בכל אשר תרצה
 ללכת בארץ לך כי אחי' עמך כוונתו דהאי
 שמי סיבות כי בן הכוזבים בדברי רבינו
 אדלעיל קאי שכח מקודם וזה לשונו ופעם
 חזרם ישב בארץ כנען בשאר ארץ כנען
 בולט שלא עמד במקום אחד וכיו"ד שכחוב
 יעמד היא מיותר אבל בכל ארץ כנען יגור
 טע"ל ומפרש הטעם למה סי' מחנורר
 בכל ארץ כנען ע"ז פירם דכן כתיב קום

סתכלך בארץ לארבה ולרחבה ומה שמע
 יתכן שבי' ברצונו אמר לו בכל מקום
 זה מלוא חלף כשם אמר לו כי בכל מקום
 שילך ישמשנו ושוב כתב רבינו ואם היא
 מלוא שילך בה כל ארבה ורחבה לכתוב
 במתנתו כאשר פרשתי לא גלגלוש ע"ז
 לעשות זה מיד ומה עשה בן עתה סי'
 במזרח ואח"כ הלך אל ארץ פלשתיים שהיא
 במערב ומה קיים המלוא בחייו עכ"ל
 זהו לפי הפירוש אשר קום סתכלך בארץ היא
 למלוא תיכן הדברים דרבינו בעלמו נסתפק
 אם זהו מלוא או רשות

קפיטל י"ד פסוק י' בתב רבינו ויתכן
 שילא משם

כראוי בלא נס ואני תמך במדרש הסגדה
 כי האומות שלא היו מאמינים בטעם
 הקב"ה נס לאברהם בראותם נסו של מלך
 סדום לא יוסיפו אמונה בהקב"ה כי מלך
 סדום עובד עכו"ם סי' כו' יע"ש . הנה
 מה שכתב רבינו ויתכן שילא משם בלא נס
 זהו לחלוק על דברי רז"ל אמנם דברי חז"ל
 שרירין וקיימין ויפה אמר בזה המזרחי
 שהאומות עוד לא ראו בעיניהם שינוי הטבע
 בעולם ולא רצו בשלם כי יוכל להיות
 דבר נגד הטבע ולכן לא האמין שיוכל
 אברהם אצל כשראו שיוכל מלך סדום זרעו
 בעיניהם שינוי הטבע או האמינו שגם
 באברהם אחת אחרי שיוכל להיות שנוי טבע
 בעולם א"כ לא נגרע בה אברהם שבווא חיש
 קדוש משאר בני אדם כגדושים . וכדברים
 נכונים מאד :

פסוק ב' ויהי בן צעיר כי אמר כדמותי
 ידי אל ד' להיות בקלם
 וחרם

וארם לפניו אם אקח מכל אשר לך כי
 כהקדשות יקראו בן תרומת יד כלשון של
 מרים כל מרים תרומת הסף ונחשת וכל
 חיש אשר בניף חנופת זכב לכ' כו' עד
 סוף הענין. נראה כוונתו. דהנה מתחילת
 אמר שנשבע אברהם לטובת עלמו כמו
 שהלדיקים משביעין את יצחק. ועפ"י קשה
 שהי' לו ברירה ליתן את הכל לגבול. לזה
 נראה עתה לרבינו שאברהם אמר למלך
 סדום שלא תדרוש ממני זאת שאקח ברכות
 שלך כי אפילו אם אקח מכל אשר לך לא
 אסכה מזה רק אם אהיה לא תקבל ממני
 אתן כל כרעם להקדש אבל אברהם לא
 יכה מזה וז"ב פירושו :

אה"ת 1234567

קפיטל ט"ו פסוק ה' וז"ל לשון רבינו והנה
 לא עלה בדעתו
 שיכי' השמר הגדול הזה לעולם הבא כי
 זה אין נורך להבטחה כי כל עובד אלקים
 ימלא חיים לפניו אך בעולם הזה יש
 לדיקים שמגיע עליהם כמעשה הרשעים
 ע"כ. לריוחם צמחון עכ"ל. כוונתו בזה
 שכחג כי כל עובד אלקים ימלא חיים
 לפניו דהנה שר המלוא המלוא בעלמה
 ובתחילת הנריאה הטביע הקב"ה ביצירת
 העולם שעל ידי עשיית המלות יהי' נבראת
 מזה אור נח ומלוחלח שיכי' מאיר ויעג
 את האדם אחרי הפרד נשמתו מהגוף
 וזהו כוונתם שכל מלוא מלוא והאדם צבואו
 לעו"ב הביא אתו כל אחד גן עדן שלו
 וכגיבס ג"כ מעשיית העצירה וכאריכו בזה
 המקובלים ועי' גם צס' נפש החיים למרנא
 בגאון החסיד האמיתי מו"ר חיים מוואלאזין.
 ומעט זה דעת רבינו שאינו מפורש

צפסוק שר הנלחי אפילו שזכו
 כשכר מטעם שזה אין לך לכחז
 שכחג רבינו כי בעו"ב יש לדיקים שמגיע
 עליהם כמעשה הרשעים זהו עפ"י דבריו
 המזכירים כזהירח שמש בגבורתו צפ' וארח
 כי כל העוניים הבאים על האדם בעו"ב
 הכל ניסים ונפלאות תמים דעים. ועפ"י
 פירשתי מאמר הסנה באבות אל חכיו
 כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס
 ותמכו המפרשים הלא מפורש בתורה יעודי
 החורה בכלל ובפרט ואיך אפשר לעבוד
 צורחינו באופן שלא יהי' לנו גמול טוב
 אבל באמת כוונת החנה על השכר המפורש
 בתורה היינו עניני עו"ב. שיש לדיקים
 שמגיע עליהם כמעשה הרשעים ועל זה
 וכיוצא בו אמרו רז"ל אין הבטחה לדיקים
 בעו"ב ויש לדיקים שבשכרם ניזון כל
 העולם והם מהפרנסים בלער ויסורין וע"י
 אמר החנה כוו כעבדים המשמשין את הרב
 שלא ע"מ לקבל פרס כי יהי' יוחא לדיקים
 שלא יתן להם שכר חלף עבודתם בעו"ב :

ו' כתב רבינו ואינו מבין מה הזכות
 הזאת ולמה לא יאמין בחלקי
 חמן וכוח הנביא בעלמו כו' והכחן בעיני
 כי יאמר שהאמין בד' וחשב כי בלדקו של
 הקב"ה יתן לו זרע על כל פנים לא בלדקת
 אברהם ובשכרו אע"פ שאמר לו שדרך
 הדבה מאד ומעסה לא יירא פן יגרם
 החטא :

והנה כוונת רבינו ע"ד שאנו אומרים עד
 הנה עזרונו רחמיך שפירש הגר"א
 כיון שלא בלדקותינו נותן לנו השם הטובה
 א"כ

א"כ בעתנו שלא יושנו לנלח כי אם הי' מלך מעשינו היו לנו לירא אולי לא יספיק המעשים טובים על ימים יבאו אבל בין שםפאח חסדי המקום וחסדיו הם נלחיים לעולם. ועכ"ז הקשו המפרשים איך אפשר שיחשוב אברהם שיהן לו ד' אע"פ שאינו ראוי והגון לכך. ולכן נלענ"ד המכוון שבאמין בד' שישמרתו מן החטא ויגיע מעשיו לזכ שיוכל לקבל העובד מד' כמו שכחוב ורגלי חסדיו ישמור וזכו שאמר החסיד שמרה נפשי כי חסיד אני היינו אחרי ששמרתי א"ע מהילך עד שהגעתי למדריגת חסיד מעתה בקשתי ממך כי תשמרני מרשע הילך לעולם :

פסוק מ' **עגרה** משולשת. פי' ר' אברהם בן שלם שנים אבל אונקלוס אמר שלם היינו שלשה עגלים כמפורש ברש"י וכחכ רבינו וכן הדבר כי בן שלם לא הקרא עגלה כמו ששינוי וחכ"ה עגלה בן שחיס פרה בן שלם. ואע"ג דמלינו בב"ק דף ס"ה ע"ב אמר רבא שור בן יומו קרוי שור ועי' חוס' מנחות ל"א ע"ב בד"ה תלמוד לומר מ"מ הסיפור לכוון על שור עגל לא מלינו ולכן שפיר דייק רבינו מדכתיב עגל ע"כ אין זה בן שלם רק כוונת הכחוב שלשה עגלים. עוד שם ורמז כי שלשה קרבנות מהן יקרבו לפניו זרעו העולה והחטאת והשלמים כי האשם כחטאת הוא ואין ציניכם לבד השם. והאמנם מפורש בפסוק צפ' לו קפיטל ז' פסוק ז' כחטאת האשם תורה אחת להם מ"מ ומלאו חלוקים רבים בין חטאת לאשם דחטאת דמה למעלה ואשם דמה למטה ודם

חטא' טעון אלבע ואשם אינו טעון אלבע ועוד כמה חלוקים אבל כוונת רבינו כיון ששנים שגאכלין לזכרי כהונה וזכו עיקר הכפרה דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים לכן כחכ רבינו ואין ציניכם לבד השם. עוד שם ויחכן כוונתו לתרץ לפי פרושו למה כחכ משולשת ולא כתיב בפירוש עגלים שלשה ע"ז מתרץ רבינו שיציה חוסן רלופות וע"ש עד סוף. וכפי שכתבנו הכל מפורש ומב אר בלשון הקדוש להרמז"ן ז"ל :

מזכר החכמה

פסוק מ"ו **ואתה** כו' ולא תראה כל אלה לשון רש"י ואינו נכון יעו"ש. ואפשר לומר שגם כוונת רש"י כמו שכחכ רבינו שהבטיחו שלא יהי' צימיו העיניו והעבודה. שם משיג רבינו על רש"י בפירוש ודור רבינו שרש"י פי' על ישראל ולא נוחל לרבינו. לענ"ד פשטות הכחוב כדברי רש"י ול"ע טעמו של רבינו :

פסוק י"ח **בסוף** דברי רבינו וכוסיף והייתי להם לחלקים שהוא בכבודו ינהיג אותם ולא יהיו צממשתל כוכב או מזל כאשר יחבאר עוד בחורה ובפ' וירא קפיטל י"ח פסוק י"ע שם נראה מדברי רבינו דהלדיק אהבת ד' דבקה צו אבל שארי בני אדם מומחים צו למקרים עד בן עת פקודתם. ולפ"ז יהי' דברי רבינו סותרים זה את זה דמכאן נראה כי כל עם כ' אינם מסורים תחת כוכב או מזל ולא לשרי מעלה רק השם בעלמו משגיח עליהם. ולוי"שכ דברי רבינו הי' אפשר לומר דיש פרטים בזה היינו כי יש דברים מיוחדים

אשר לעולם לא ימסרו לשלטונים כמו מפתח של חי' וכמו מפתח של גשמים וכהנה שארז"ל שזכו דווקא בידו של הקב"ה ח"כ זכו החילוק שבין לדיקים לשארי בני אדם דלדיק כל עניונו ועסקיו בידו של הקב"ה ולא ביד שר ומושל אבל שארי בני אדם נמלא דברים רבים שבידו של הקב"ה ולא נמסרו להשלטונות ויש דברים רבים שנמסר מהם לשרו מעלה ונזה לרקו דברי רבינו. אבל כשתדקדק היטב בדברי רבינו כאן נראה דעם ד' היינו בני ישראל כולם לא נמסרים לשרי מעלה בשום דבר וכל הנהגתם ע"י השם בעלמו וכבודו ינהיג אותם. ומה שכחב רבינו צפ' וירא כי אהבת ד' היא דווקא ללדיק כדכתיב לא יגרע מלדיק עינו נלענ"ד דזרע אברהם כולם לדיקים יקראו וכאמור ועמך כולם לדיקים. ומה שכחב אבל שאר בני אדם מונחים בו למקרים זהו על כנוענים שלא היו מצני יעקב. ומה שכחב בלשון שאר בני אדם אפשר משום דקודם קבלת התורה וכיו כולם שוים וסי' החילוק בין לדיק לאינו לדיק דלא לא כרת השם אחנו צרים ולא סי' בעולם אהוב לד' רק אברהם ועליו נאמר כי ידעתיו ולכן כחב רבינו כי שאר בני אדם נחונים למקרים אבל היום דאפילו ריקנין שלנו מלאים מלות כרמון ודאי כולם הנהגתם עפ"י השם יתעלה לבדו ולא ע"י שרי מעלה. וכדברי אלה מלאתי בכמה מקומות בדברי רבינו עי' שמוח ק' ו' האריך רבינו שם ובתוך דבריו זם לשונו אבל שר כל התורה כולה ועגשה בעולם הזם הכל נכסים והם נסתרים יחשב בהם לרוחיים שהוא מנהגו של עולם

וכס בלדס. עולם ושכר באמת וברור כיון דזכו שר ועונש לנו בעוה"ז. והכל שקול בכף מאזנים ודאי מאת ד' היא. ועי' עוד בדברי רבינו צפ' משפטים על פסוק וברך את לחמך ואת מימך. וכך הם דברי רבינו בסוף פ' בא. ולדעתי זכו כוונת רבינו צפ' ראה על פסוק שמע ישראל ד' חלקינו ולא אמר חלקיך משום דהשם יתעלה הוא חלקינו שהוא מנהיג אותנו ולא מסר אותנו לשרי מעלה אבל כנוענים וסי' שמעאל' הסגחתם והנהגתם עפ"י מערכות השמים ושם יבואר דברי רבינו באריכות כך סי' כ"ל פירוש דברי רבינו אבל ראיתי לרבינו בחיי פ' וירא שלא פירש הכי דברי רבינו רק פירש בפשוטו שהסגחת השם רק ללדיקי' וחפשי בדברי רז"ל לראות אן דעתם נוטה ומלאתי בילקוט שמואל סי' קנ"ב מכאן אמרו יש בו בלדס דרך ארץ ומקרא בלבד מוסרין לו מלאך אחד לשומרו כי קרא אדם חורה וביאים וכחובים מוסרים לו שני מלאכים אבל קרא אדם בתורה וכביאים וכחובים ושנה משנה מדרש הלכות וסגרות הקב"ה משמרו בעלמו הרי משמע לכאורה כפי' רבינו בחיי. אבל אפשר לחלק בין מלאכים האמור בדברי רז"ל לזה שמפורש בדברי רבינו הנהגתו ע"י שרי מעלה וצ"ע:

אוצר החכמה

1234567

קפיטל ט"ז פסוק ב' באמצע דבריו כתב רבינו וזה לשונו והזכיר הכחב שרי אשת אברהם לאברהם אישה לרמוז כי שרי לא נתיאשה מאברהם ולא הרחיקה עלמו מאללו כי היא אשתו והוא אישה. ודברי רבינו לכאורה

לכאורה אין להם שום פירוש במה שכתב
 כי שרי לא נחייאשם מאזרם ולא כרחיקה
 עלמו מאללו . וכי חפזר להם שחמרחק
 מצטלם והרי היא מאועבדת לו ואף בני
 נח נוסג איסור אשת איש כמפורס בסוכדרין
 דף כ"ז ע"ב . ועי' חוס' קדושין י"ג ע"ב
 ר"ב לכ"ע בעשה . ואמנם נלע"ד דדבר
 גדול דיבר בכהן הנביא דהנה איחא' בירושלמי
 קידושין ריש פ"ק הרי למדנו כותים אין
 להם קידושין מהו שיבא להם גירושין ר'
 יודה בן פזי ור' חנן בשם ר' חונא רבא
 דלפורין או שאין להם גירושין או שמגרשין
 זה את זה וכן פסק הרמב"ם צפ' ע' מה'
 מלכים כי בני נח אין לריכין גט בכח רק
 שאלא היא מתחת רשותו ותלך לה ולזה
 אמר רבינו שלא כרחיקה ח"ע מאישה
 וברור :

מזמור החכמה
 תורת 1234567

ג' מקץ עשר שנים . מועד הקבוע
 לאשה כו' . העתיק רבינו
 לשון רש"י וכתב והטעם כזה אינו
 ופס' שטיבס חולה לארץ כל' פסוקה היא
 שאינה עולה לשום אדם כו' וכבר עשו זה
 ג"כ מן המפרשים עשות אחרת שאמרו שאין
 דין כיושב בחולה לארץ לכוליה האשה
 ששבתה עמו עשר שנים ולא ילדה ולא
 שישא אחרת ואין הענין כן אבל הכוונה
 לומר שאם הי' אדם עם אשתו בחו"ל חמש
 או עשר שנים ובאו לארץ ישראל שנותנין
 להם זמן עשר שנים מעת זיאתם לארץ
 אולי בזכות הארץ יבנו וכן עשו אברהם
 ושרה מנו מעת צואם שם . דבריו אלו
 מכוונים עם שיטת הר"י הובא בנימוקי

יוסף וברייטב"א וכן קאי בשיטת זו כרא"ש
 צפ' כבא על יבמתו . ופח"ן בתשובה
 דחולק על הרא"ש לא על הרא"ש לבד
 הוא חולק כי על כל סך ראשונים כי שיטה
 אחת להם יעו"ט . ויש לי אריכות דברים על
 הח"ל ואין כא"מ להאריך . ומרשיטת לשון
 הח"ל נראה דאישתמיט לי' להגאון ז"ל כי
 הרמב"ן בשיטה זו ואפשר שסמך עלמו על
 המפורסם דהסוד שהביא הרמב"ן כתב
 הצ"י דזכו הרמב"ן על החורה . אך זאת
 צריך לחכי לגלות להגאון בח"ל מתמיה על
 הרא"ש שכתב על אברהם כי אחר שבא
 לארץ ישראל חזר למקומו וכתב ע"ז הגאון
 ז"ל ולא ידענא מנא ליה וכבר הראה לו
 הק"ג על הרא"ש שכן בחוב בחוס' שכתב
 בשם ה' ס"ע . ואחרי הראתי שכן מבואר
 ג"כ ברמב"ן צפ' בא י"ב מ' וכן פירש
 הרמב"ן כוונת רש"י שם ומסתיתא על
 הח"ל דלא הביא כ"ז ולשיטת כל סך
 פוסקים למס' לא נזדו אברהם מתחילה
 בסיומו בחו"ל לישא אשה על אשתו אפשר
 דחשב אחרי כי עקר הוא ועוד לא הבטיח
 לו ד' כי ארבה זרעך ואחר הבטחת ד' כי'
 מחויב להמתין בא"י עשר שנים :

ו' ותענה שרה ותברח מפניה . מטאס
 אמרו בענוי זה
 וגם אברהם בהניחו לעשות כן ושמע
 ד' אל עניב ונתן לה בן שיבא פכא אדם
 לענות זרע אברהם ושרה בכל מוני ענוי
 עכ"ל רבינו . ולכאורה דבריו מופלאים מאד
 אחרי כי מטא יחשב לאברהם ושרה בענוי
 ולמה

ולמה אמר המלאך לבגר טובי וכהעני ת"י
 ולמה אמר ד' כל אשר תאמר אליך שרה
 שמע בקולה . וכל באור דברי רבינו קן
 הוא דהנה רש"י פירש ותענה שרה שכיסה
 משעבדת בה בקושי אבל לדעת הרמב"ן
 נראה דמפרש דהענוי הי' שמענה שרה
 ממנה העונה כי באמת לקחה חזרהם לו
 לאשה וכי' לריך ליתן לה עונתה ולא הניחה
 אמנו שרה . ולפ"ז מדויק לשון הפסוק חנוכי
 נחתו שפחתי בחיקך כי עענה הלא נחתו
 אוחכ לך שחשאר שפחה ולא שחכו' אשתך
 ואברהם באמת לא הי' דעתו שחכו' לו
 לאשה רק בנה כיא הפילה עוצרה כראשון
 כדפי' רש"י ח"כ לא נחקיים מחשבתו ובעלה
 עוד הפעם כדי שחשעבר טוב שנית . ולזה
 ניחא שאמר המלאך לבגר אל תדמי בנפשיך
 כי אחס נקראת אשת אברהם ואברהם
 מחויב לתת לך עונה כאמורה בתורה הינו
 כן רק טובי אל גבירתך וכהעני תחת ידי
 כי אחס חשאר שפחה כבדאשונה ולכן
 בשאמרה שרה לאברהם גרש את האמה
 הזאת ואת בנה הסכים הקב"ה כי לא
 סיחך אשחו רק שפחחו . ובמקום אחר
 כארחתו צפי' הכתובים על דרך זה . אבל
 בפדר"ח הגדול ראינו כתוב שאברהם גירש
 את הגב בגט פטורין וע"ש בהגרד"ל שהביא
 תוס' ראי' להרמ"ח באהע"ז סי' קכ"ג
 שאין מגרשין בלילה משום דכתוב שם הסכים
 אברהם בצוקר וכחז גט גירושין . ואך ל"ע
 כא בני נח אין להם גירושין כאשר הבאתי
 לעיל . אך הואיל דגירושלמי פליגי בזה אולי
 דעת הפדר"ח כמ"ד יש להם גירושין :
 י"ז פסוק א' אל שדי עי' סוף דברי רבינו

דבריו הקדושים וזה לשונו ודע וראה כי
 אברהם חנינו לא הזכיר בדבריו שם יו"ד
 ה"י רק בלירוף השם הכתוב באלף דלית
 או בלירוף אל עליון עמו ויזכיר בעניינו
 חלקים וכן יאמר ד' חלקי השמים ואמר
 ד' יראה על מקום המקדש העתיד ויעקב
 הזכיר אל שדי ומשה רבינו לא יזכיר קן
 לעולם ואם תזכר חבין זה כולו ממה שאמרו
 במס' יבמות כל הנביאים נסחלו
 באספקלריא שאינה מאירה ובכמה מקומות
 האריך רבינו על דרך זה . כונתו שאמר
 רבינו ואמר ד' יראה על מקום המקדש
 העתיד דהרגיש רבינו למה הזכיר אברהם
 כאן שם הוי' יו"ד ה' בלא לירוף שם חלף
 דלית או אל עליון ע"ז חירץ משום דאמר
 על מקום המקדש העתיד ששם יהי' ידוע
 לנו שם יו"ד ה"י ולפי דברי רבינו נ"ל לפרש
 סוף הפסוק שאמר החלך לפני וחי' תמים
 פירושו כמו שאמר צפ' וארא וצמי ד' לא
 נודעתי להם ולא כדברו אחר מדותי ולזה
 הזכירו ד' החלך לפני וחי' תמים בלא
 יכרהר לעולם אחר מדותיו של השם יחברך
 רק יהי' תמים עם ד' כמו שכתוב תמים
 חיו' עם ד' חלקך חף דלא זכית להשיג
 כל דרכיו בשכלך עכ"ז חיו' תמים עם ד'
 ולא תאמין שום דבר בטובי תמים כאשר
 האריך רבינו צפ' שופטים וצמ' המלות שלו
 וכו' דמי שצא לגבולת משה רבינו ע"ה אין
 זו נסיון לפניו להאמין בעלמות ד' יתעלה
 כי יורד לעומק הדברים ומבין בשכלו כמה
 שיוכל שכל האנושי להשיג אבל מי שאינו
 מגיע למדרגה זו עליו הולך השם להזכיר
 סיכוי' תמים אפילו בדברים המוקשים לפי
 שכל